

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon (070) 333 44 44
Fax (070) 333 40 33
www.szw.nl

Contactpersoon
Doorkiesnummer

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382
Datum 18 november 2008

Onderwerp Kamervragen van de leden Ulenbelt en van
Gesthuizen

Hierbij zend ik u, mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken, de antwoorden op de Kamervragen van de leden Ulenbelt en van Gesthuizen (beiden SP) over ZZP'ers en het stelsel van sociale zekerheid.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(J.P.H. Donner)

Bijlage(n):
Antwoorden Kamervragen

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382

2008Z03916 / 2080902000

Vragen van de leden Gesthuizen en Ulenbelt (beiden SP) aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Economische Zaken over ZZP'ers en het stelsel sociale zekerheid. (Ingezonden 7 oktober 2008)

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht “ MKB: sociaal stelsel in de gevarenzone” ? 1)

Vraag 2

Deelt u de noodkreet van de MKB- voorzitter dat met de opkomst van steeds meer ZZP'ers het sociaal stelsel in de gevarenzone komt? Zo ja, wat gaat u hier in de toekomst aan doen? Zo neen, waarin wijkt uw analyse af van die van de voorzitter van het MKB?

Antwoord vraag 1 en 2

Wij delen de noodkreet van de MKB-voorzitter niet. De grondslag voor het sociale stelsel - althans voor zover het betrekking heeft op werknemersverzekeringen - zou mogelijk kunnen worden beperkt wanneer zou blijken dat vooral goede risico's (jong, gezond, hoger opgeleid, e.d.) in grote getale zich via het ZZP-schap zouden onttrekken aan de werknemersbescherming. De solidariteit in werknemersverzekeringen als WW en WIA kan dan op termijn mogelijk onder druk komen te staan.

Het CPB concludeert in het CEP 2008 dat de toename van het aantal jongeren dat zelfstandige wordt kan duiden op een dergelijke vorm van risicoselectie. Dit geldt ook voor de toename van het aantal hoogopgeleiden in de groep zelfstandigen over de afgelopen jaren.

Op basis van cijfers over de samenstelling en de omvang van de huidige groep zelfstandigen ten opzichte van de samenstelling en de omvang van de huidige groep werknemers moet geconcludeerd worden dat er vooralsnog geen sprake is van zichtbare verschillen (in termen van een groter risico) in de samenstelling van de beide populaties. Zo verschilt het opleidingsniveau van de groep zelfstandigen en de groep werknemers nauwelijks van elkaar. Het aandeel ouderen onder zelfstandigen is in 2006 zelfs hoger dan het aandeel ouderen in de groep werknemers. Daarbij is in het onlangs door het kabinet gepubliceerde onderzoek – uitgevoerd door het EIM en bureau Bartels - naar de motieven voor ZZP-schap, waar specifiek de groep die met werknemers kan worden vergeleken naar arbeid die men verricht is onderzocht, geconcludeerd dat ZZP-ers afkomstig zijn uit alle sectoren en uit alle lagen van de bevolking¹. ZZP'ers zijn niet in overwegende mate jonger of hoger opgeleid dan werknemers, aldus het onderzoek.

In reactie op het betreffende onderzoek hebben wij aangegeven de ontwikkeling in het aantal zelfstandigen en hun positie op de arbeidsmarkt ook in de komende jaren te blijven monitoren.

¹ Tweede Kamer 2008-2009, 31 311 nr. 23

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382

Vraag 3

Waarop baseert u de stelling dat de groei van ZZP'ers zal afnemen? Is het niet zo dat vanwege de zelfstandigheid van deze ondernemers een groot deel van deze groep – ondanks mogelijkheden tot uitbreiding – liever geen extra personeel in dienst neemt? Heeft u cijfers om deze stelling te onderbouwen?

Antwoord vraag 3

Wij hebben nooit de stelling geponeerd dat de groei van het aantal zelfstandig ondernemers zal afnemen. Dit wordt ook in het artikel niet genoemd.

De werkzame beroepsbevolking bestaat voor meer dan driekwart uit werknemers, die voor het overgrote deel een vast contract hebben. In totaal telde Nederland in 2008 bijna één miljoen zelfstandigen. Het grootste deel van deze groep wordt gevormd door de meer traditionele ondernemers, zoals winkeliers (al dan niet met personeel in dienst). Het aandeel ZZP-ers die voornamelijk eigen arbeid verkoopt bestaat uit circa 250.000 personen. Het zelfstandig ondernemerschap is sinds 1998 met circa 35 procent toegenomen.

Vraag 4

Wanneer het aantal ZZP'ers blijft toenemen, ziet u dan ook de risico's voor de ondermijning van het draagvlak voor het sociaal stelsel?

Vraag 5

Bent u bereid de SER te vragen inzake deze problematiek een advies te formuleren?

Antwoord vragen 4 en 5

Wij delen niet de analyse dat hier sprake is van een problematiek. Derhalve zien wij geen aanleiding voor een adviesaanvraag aan de SER.

Vraag 6

Wat vindt u van het pleidooi van de MKB- voorzitter voor een sociaal basisstelsel voor ZZP'ers? Bent u bereid dit te onderzoeken en in dit onderzoek een vergelijking te maken met mensen in loondienst?

Antwoord vraag 6

Zelfstandigen hebben evenals alle andere burgers in beginsel recht op sociale voorzieningen als bijstand en AOW. Voor werknemers zijn daarnaast verplichte collectieve verzekeringen getroffen die voortvloeien uit de gezagsverhouding waaronder een werknemer werkt. Voor

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382

zelfstandigen geldt deze beperking van de gezagsverhouding niet. Werken als zelfstandige impliceert dat men zelf kiest voor het dragen van verantwoordelijkheid en de daaraan verbonden risico's. Uitgangspunt van zelfstandig ondernemerschap is dat de ondernemer zelf verantwoordelijk is voor het inkomen en ook voor het treffen van voorzieningen in geval van ziekte/ arbeidsongeschiktheid en pensioen. Aan dit uitgangspunt wil het kabinet niet tornen. De voornaamste rol van de overheid ten aanzien van zelfstandigen is dan ook gelegen in het wegnemen van onnodige belemmeringen zodat zelfstandigen in staat worden gesteld op de markt zelf inkomensvoorzieningen te treffen. Uiteraard hebben hierin de relevante marktpartijen (verzekeraars en banken als aanbieders van derde pijlerproducten) een belangrijke taak. Daarnaast kan de ondernemer zich - evenals een werknemer- aansluiten bij collectieve verbanden die hun belangen behartigen en bepaalde vormen van dienstverlening bieden. De groei van de zelfstandigenorganisaties in de afgelopen jaren laat zien dat zelfstandigen deze weg steeds vaker weten te vinden.

Wij zien - gelet op de eigen verantwoordelijkheid die nu eenmaal samenhangt met het zelfstandig ondernemerschap - geen aanleiding voor aanvullende collectieve beschermingsmaatregelen voor zelfstandigen of voor het verrichten van een onderzoek hiernaar.

Vraag 7

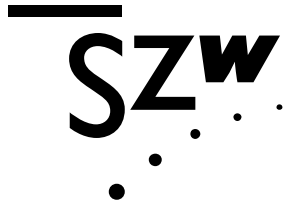
Hoeveel ZZP' ers doen nu niet of nauwelijks aan pensioenopbouw?

Antwoord vraag 7

Op dit moment wordt niet geregistreerd of ZZP-ers pensioen opbouwen en zo ja wat de omvang daarvan is. Wel is bekend, zoals ook gemeld in de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 7 september 2007 (Kamerstukken II 2006/07, 30 413, nr. 100), dat uit diverse onderzoeken blijkt dat het aantal zelfstandigen dat pensioen opbouwt naar verhouding lager is dan bij werknemers. In het onderzoek naar motieven voor zelfstandig ondernemerschap en de kabinetsreactie daarop, die op 7 november jl. aan de Tweede Kamer zijn aangeboden, is vermeld dat ongeveer een van de drie ZZP-ers aangeeft niets te hebben geregeld voor pensioen. Dit laat echter onverlet dat ZZP-ers andere bronnen voor hun oudedagsvoorziening kunnen hebben, zoals het te zijner tijd verkopen van het eigen bedrijf of het anderszins aanspreken van eigen vermogen bij pensionering. Daarnaast geldt voor ZZP-ers die voorheen als werknemer werkzaam waren, dat zij doorgaans tijdens hun werknemerschap pensioen hebben opgebouwd. Dit pensioen blijft staan (en renderen) bij hun voormalige pensioenuitvoerder.

Uit het zojuist aangehaalde onderzoek blijkt dat vooral bij lagere inkomens de pensioenopbouw beperkt is. Door de franchise in aanvullende pensioenen, is dat ook logisch.

Het CBS werkt in samenwerking met het pensioenveld momenteel aan het opzetten van een pensioenstatistiek, zoals opgenomen in de brief van de minister van Sociale Zaken en

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382

Werkgelegenheid van 26 juni 2008 (Kamerstukken, 2007 - 2008, 30 413, nr. 112). In deze statistiek zal ook de pensioenopbouw van zelfstandigen worden meegenomen, overigens zonder onderscheid te maken tussen zelfstandigen met en zonder personeel. Deze statistiek geeft te zijner tijd ook een beeld van de pensioenopbouw van zelfstandigen.

Vraag 8

Hoeveel ZZP'ers zijn nu niet verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid? Hoe staat het met de initiatieven om te komen tot een arbeidsongeschiktheidverzekering voor zelfstandigen?

Antwoord vraag 8

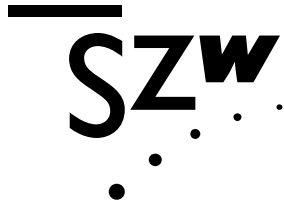
Uit verschillende onderzoeken blijkt dat circa 50% van de zelfstandigen zich heeft verzekerd tegen de inkomensgevolgen van arbeidsongeschiktheid. Mede daarom is recent een voorlichtingscampagne gestart waarin informatie verstrekt wordt over de aard van het arbeidsongeschiktheidsrisico en de mogelijkheden die open staan voor zelfstandigen om dit risico af te dekken. Deze voorlichtingscampagne is een gezamenlijk initiatief van organisaties van zelfstandigen (PZO, FNV Zelfstandigen en CNV Zelfstandigen), het Verbond van Verzekeraars en de Ministeries van Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Zoals in de brief van het kabinet van 31 maart 2008 (Kamerstukken, 2007 - 2008, 31 311, nr. 2) is aangegeven hebben zelfstandige ondernemers verschillende mogelijkheden om zich te verzekeren tegen het risico van arbeidsongeschiktheid. Daartoe staan op dit moment de volgende mogelijkheden open:

- een startende en of bestaande zelfstandige kan een verzekeringsovereenkomst sluiten met een private verzekeraar;
- een startende zelfstandige die wordt geweigerd voor een reguliere dekking kan tot 3 maanden na de start gebruik maken van een door verzekeraars ingestelde vangnetvoorziening;
- een zelfstandige die start vanuit een dienstverband of uitkering op basis van werknemersverzekeringen kan tot 4 weken na beëindiging van de verplichte verzekering, deze verzekering voor ZW en WIA op vrijwillige basis voortzetten. Per 4 juni 2008 is deze aanmeldtermijn verlengd van 4 naar 13 weken, zodat startende zelfstandigen ruimer de tijd hebben om zich aan te melden.

Tegelijkertijd met de voorlichtingscampagne heeft het Verbond van Verzekeraars haar leden geïnformeerd over de nadrukkelijke wens van de politiek, kabinet en organisaties van zelfstandigen om de voorwaarden voor de eigen vangnetverzekering te verruimen. Deze verruiming ziet concreet op de volgende punten:

- het toevoegen van een dekking voor gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid
- het verkorten van de wachttijd tot één jaar
- laten vervallen van de beperkte dekking tot maximaal vijf jaar indien de arbeidsongeschiktheid optreedt in de eerste vijf jaar na afsluiting
- het tijdelijk openstellen van de verbeterde vangnetverzekering voor bestaande zelfstandigen (van 1 november 2008 tot 1 februari 2009). Als gevolg van deze tijdelijke

Ons kenmerk AV/IR/2008/32382

openstelling kunnen bestaande onverzekerde zelfstandigen zich alsnog verzekeren voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. De verruiming van de vangnetverzekering blijft van kracht in de eerste drie maanden na de start voor startende ondernemers.

1) Algemeen Dagblad, 29 september

(http://www.ad.nl/binnenland/2651317/MKB_Sociaal_stelsel_in_gevarenzone.html)